

Sonja Koren, prof.¹

dr. sc. Jasmina Rogulj, prof.²

KOLOKACIJSKA KOMPETENCIJA NEIZVORNIH KORISNIKA ENGLESKOG JEZIKA MEDICINSKE STRUKE

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

UDK 811.111:61

Zadnjih dvadeset godina raste svijest o važnosti usvajanja leksičkih kolokacija u učenju stranog jezika. Kolokacijska se kompetencija očituje u upotrebi kombinacija riječi koje se na sintagmatskoj razini pojavljuju zajedno i pri tome ulaze u različite semantičke odnose. Svojom kolokacijskom kompetencijom izvorni govornici prepoznaju kolokacije, dok neizvorni korisnici kolokacijsko slaganje moraju učiti, te nije dovoljno usvojiti samo značenje riječi nego i njen kolokacijski raspon. Kolokacije predstavljaju veliki problem za neizvorne korisnike zbog utjecaja njihovog materinskog jezika. Ovo se istraživanje bavi glagolskim kolokacijama engleskog jezika medicinske struke. Cilj je istražiti razinu kolokacijske kompetencije studenata 5. i 6. godine medicine, najčešće greške u upotrebi, pojavljuju li se greške češće na receptivnoj ili produktivnoj razini te percepciju studenata o načinu na koji najčešće usvajaju kolokacije.

Ključne riječi: kolokacije, kolokacijska kompetencija, medicinski engleski, studenti.

1. Uvod

Ovo će se istraživanje baviti engleskim jezikom medicinske struke, jer je njegovo poznavanje od presudne važnosti da bi se pratio razvoj medicine znajući da je gotovo cjelokupna medicinska literatura napisana na engleskom jeziku i da je službeni jezik većine medicinskih konferencija engleski. Višerječne jedinice, koje uključuju kolokacije, imaju vrlo značajnu ulogu i u učenju i u upotrebi jezika (Nation and Webb, 2011). Veliki dio engleskog jezika s kojim se učenici susreću i koriste u stvarnom engleskom se sastoji od takvih leksičkih isječaka (Biber, Conrad i Cortes, 2004 prema Phoocharoensil, 2014). Iz ovog proizlazi da učeničko razumijevanje i produkcija engleskog kao stranog jezika mogu biti olakšani znanjem višerječnih jedinica. Inkorporiranje kolokacija u nastavne planove i programe engleskog jezika je sada i u budućnosti neizbježno; štoviše, istraživanje višerječnih jedinica će, prema Nation i

¹ Sveučilišni odjel zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu

² Sveučilišni odjel stručnih studija Sveučilišta u Splitu

Webbu i dalje biti središnji dio istraživanja izrade kurikuluma i teorije i prakse učenja jezika (Phoocharoensil, 2014).

2. Pregled literature

2.1. Definicija i klasifikacija kolokacija

J. R. Firth je prvi put upotrijebio termin *kolokacija* pedesetih godina prošlog stoljeća. Firth (1957) kolokaciju ne smatra samo jednom razinom značenja, već i sintagmatskom kombinacijom dviju riječi. Ivir pojam kolokacije definira kao susmjestaj (prema latinskom *com* 'zajedno' + *locare* 'smjestiti'), odnosno suprotstavljanje ili kombiniranje riječi u sintagmatskome nizu (Ivir, 1992–1993: prema Stojić, Murica, 2010: 112). „U literaturi prevladava binarni pristup raščlanjivanju kolokacijske sveze na njezine sastavnice, prema kojemu se razlikuje glavna sastavnica čiji se značenjski potencijal prilagođuje značenjskomu potencijalu promjenjivih sastavnica s kojima tvori svezu. Ustaljeni i najfrekventniji naziv za promjenjivu sastavnicu jest kolokat“ (Siepmann, Sinclair, Benson, Pritchard, Otani, Ivir, Borić i dr., sve u Blagus Bartolec, 2012: 55). Hausmann je prvi 1984. godine uveo nazive baza i kolokator za jedinice koje tvore kolokaciju, a koji su uvriježeni još i danas. Podjela kolokacije na njezine sastavnice bitna je i za klasifikaciju strukture kolokacija koja se može odrediti prema gramatičkoj strukturi ili prema vrsti riječi kojoj pripada baza. Uvriježena strukturna klasifikacija kolokacija je Benso-nova, koji prema vrsti riječi koja dominira u kolokacijskoj svezi razlikuje gramatičke i leksičke kolokacije. Gramatičkim kolokacijama smatra sveze riječi koje se sastoje od dominirajućega dijela (glagola, imenice ili pridjeva) i podređenog dijela (prijedloga), a leksičkim kolokacijama one sastavljene od dviju ravnopravnih leksičkih jedinica. (Benson, 1985 prema Stojić, Murica, 2010: 111-125). „Obično ne sadrže rečenice, infinitive ili prijedloge. Drugim riječima, najvažnije leksičke kolokacije su pridjev + imenica, imenica + glagol, glagol + imenica, prilog + pridjev i glagol + prilog“ (Duplančić Rogošić, 2014: 172).

2.2. Važnost kolokacija u usvajanju jezika

Pri usvajanju jezika upotreba kolokacija predstavlja poseban problem za neizvorne korisnike zbog oslanjanja na materinski jezik. Istraživanje je pokazalo da su greške u kolokacijama među najučestalijim greškama neizvornih korisnika.

Prikaz 1. Hijerarhija grešaka prema McCretton i Rider.

NAJOZBILJNIJE:

NAJMANJE OZBILJNE:

Rječnik > pisanje > negacija > redoslijed riječi > prijedlozi > glagolski oblici > slaganje

Izvor: preuzeto od James (1998, p. 229).

Prema McCrettonu i Rideru leksičke greške su najozbiljnije. „Govornika se može razumjeti ako upotrijebi krivo vrijeme, ali upotreba krive riječi može izazvati nerazumjevanje“ (McCretton and Rider prema James, C., 1998). „Neizvorni korisnik mora prepoznati kolokaciju kao vezanu sintagmu da bi izbjegao prevođenje svake pojedinačne sastavnice ili istovjetne

strukture u materinskome jeziku“ (Stojić, Murica, 2010: 118). Ako nije upoznat s pojmom kolokacija neizvorni korisnik može tvoriti kombinacije leksičkih jedinica koje zvuče neprirodno i pogrešno, ponekad i smiješno (Leonardi V., 2000). To je razlog zbog kojeg je Hill (1999) predložio termin „kolokacijska kompetencija“ i insistirao na usvajanju rječnika ne samo učenjem značenja riječi, već i njenog kolokacijskog raspona.

2.3. Prethodna relevantna istraživanja o usvajanju engleskih kolokacija u stranom jeziku

Mnogi istraživači su proučavali kolokacijsku kompetenciju kao važnu komponentu usvajanja vokabulara. Abbas Brashi (2012) je u svom istraživanju pokazao da ispitanici postižu bolje rezultate u receptivnim vještinama slušanja i čitanja, dok je u produktivnim vještinama govora i pisanja upotreba širokog raspona kolokacija uglavnom ograničena. To je razlog zašto je to jedno od područja kojem je potrebno pokloniti više pažnje u istraživanju i nastavi. Glavni problem leži, dakle, ne samo u razumijevanju značenja kolokacija, već i u njihovoj sposobnosti da ih koriste na odgovarajući način u pisanju i govoru. Čini se da je transfer s materinskog jezika najvažniji faktor kolokacijskih pogrešaka. Studenti uvelike ovise o kolokacijskim uzorcima iz njihovog materinskog jezika i oslanjaju se na sinonimiju i poopćenje (Phoocharoensil, 2014). Antle, J. B. (2012) uspoređuje učenje vokabulara individualnim riječima sa učenjem vrlo učestalih glagolskih kolokacija. Rezultati su pokazali da studenti percipiraju učenje vokabulara putem kolokacija mnogo korisnijim. Martynska (2004) je analizirala kolokacijsku kompetenciju poljskih učenika u engleskome kao stranome jeziku. Postignuti rezultati su potvrdili hipotezu da se učenjem individualnih riječi ne može postići visoka razina fluentnosti u stranom jeziku. Autorica naglašava da je neophodno poznavanje načina na koji se riječi kombiniraju u isječke karakteristične za jezik. Henriksen (2011) ukazuje da je razvoj kolokacijskog znanja spor i neujednačen te da produktivna razina jasno zaostaje za receptivnom. Napominje da bi, s obzirom da su kolokacije manje učestale od riječi koje ih sačinjavaju, učenici trebali biti dovoljno izloženi kolokacijama da bi stvarali, jačali i održavali asocijativne veze između sastavnih dijelova, što uglavnom nije slučaj. Laufer i Waldman (2011) u svom istraživanju pokazuju da se učenici radije služe individualnim riječima nego kolokacijama i da skoro polovina pogrešnih kolokacija proizlazi iz utjecaja materinskog jezika te da se te greške ne smanjuju tijekom učenja. Autori Oxford Collocations Dictionary-a (2002) također naglašavaju ulogu kolokacija u jeziku, tvrdeći da „nije dan dio govornog ili pisanog jezika nije potpuno bez kolokacija. Svaki učenik odabirom prave kolokacije čini svoj govor prirodnijim i sličnijim izvornom govorniku. Štoviše, jezik bogat kolokacijama je u isto vrijeme i precizniji jer je značenje riječi uvijek određeno kontekstom, a kolokacija je ta koja daje kontekst. Zahvaljujući tome učenici se mogu jasnije izraziti i preciznije prenijeti poruku koju žele prenijeti.“

Među istraživanjima nema puno onih koje se bave kolokacijama u engleskom jeziku medicinske struke. U Hrvatskoj se Pavičić Takač, Miščin (2014) u svom istraživanju bave leksemima engleskoga jezika medicinske struke i njihovim glagolskim kolokatima. Različite grupe neizvornih korisnika engleskog jezika medicinske struke, studenti medicine i liječnici, su rješavale zadatke na receptivnoj i produktivnoj razini. Bolji rezultati su sveukupno postignuti na receptivnoj razini, a liječnici su pokazali veći nivo znanja kolokacija na produktivnoj razini od studenata, što autorice objašnjavaju duljom i intenzivnom izloženosti medicinskom engleskom

jeziku pisanjem i čitanjem stručnih članaka neophodnim za njihov profesionalni razvoj i zaključuju da se poznavanje kolokacija povećava kontinuiranom i aktivnom upotrebom medicinskog engleskog jezika.

Štefić, Mravak-Stipetić, Borić (2010) na primjerima iz oralne medicine ispituju značenja pojedinih riječi koje čine kolokaciju i pokazuju kako se prototipno značenje izraženo u jednom jeziku prenosi i u drugi jezik, te kako se kolokacije razlikuju u dvama jezicima. Posebnu pažnju treba posvetiti tim razlikama da bi se postigla istoznačnost jer jezici nisu simetrični. Autorice preporučuju čitanje kao odličan način za učenje kolokacija jer se u tekstu one nalaze u određenom kontekstu i zvuče prirodno.

3. Opis istraživanja

3.1. Ispitanici

Ispitanici su bili redoviti studenti pete i šeste godine studija medicine Medicinskog Fakulteta Sveučilišta u Splitu akademske godine 2014/2015. Sudjelovalo su 84 ispitanika. Predmet medicinski engleski jezik je obavezan za sve studente bez obzira na duljinu prethodnog učenja. Broj godina učenja je prikazan u *tablici 1*.

Tablica 1. Broj godina učenja engleskoga jezika.

Godine učenja	N	%
0 – 4	3	3,6
5 – 10	32	38,1
11 – 15	42	50
16 – 20	7	8,3
Ukupno	84	100,0

Izvor: vlastito istraživanje.

Studenti imaju po 20 sati nastave medicinskog engleskog jezika na svakoj od 6 godina studija. Izabrani su studenti završnih godina kako bi se provjerilo stečeno znanje kolokacija. Tijekom nastave prepoznavali su kolokacije u izabranim nastavnim tekstovima te ih upotrebljavali u simuliranim situacijama.

3.2. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja je istražiti razinu kolokacijske kompetencije studenata 5. i 6. godine medicine, najčešće greške u upotrebi, pojavljuju li se greške češće na receptivnoj ili produktivnoj razini te percepciju studenata o načinu na koji najčešće usvajaju kolokacije.

3.3. Instrument

Instrument mjerenja kolokacijske kompetencije ispitanika bio je test od dvije skupine zadataka. Prvi zadatak sadržavao je deset pitanja i testirao je receptivnu razinu poznavanja

kolokacija, a sastavljen je od pitanja višestrukog izbora. Drugi zadatak je također sadržavao deset pitanja. Podijeljen je u dva dijela koja su provjeravala produktivnu razinu znanja, a činili su ih prijevod s hrvatskog na engleski jezik i s engleskog na hrvatski. U trećem studenti procjenjuju na Likertovoj skali od 1 do 5 (od 1 – nikad do 5 – uvijek) koliko često i na koji način smatraju da usvajaju kolokacije u engleskom jeziku medicinske struke. Kolokacije su odabrane prema kriteriju njihovog pojavljivanja u nastavnim materijalima.

3.4. Postupak

Testiranje je provedeno za vrijeme redovite nastave na Medicinske fakultetu u Splitu. Nakon što im je na hrvatskome jeziku objašnjen način rješavanja testa, imali su 30 minuta na raspolaganju za odgovore. Svaka skupina zadataka je imala maksimalno 10 bodova, ukupno 20. Svaki točan odgovor je vrednovan jednim bodom. Točnim odgovorom priznavale su se kolokacije iz rječnika kolokacija (Oxford Collocations Dictionary, 2002) i Glosara najčešćih glagolskih kolokacija u engleskom jeziku medicinske struke (Miščin E., 2012). U prijevodu se pazilo na potcrtane kolokacije i nije se provjeravala točnost prijevoda ostalih dijelova rečenice već samo razina poznavanja kolokacija.

4. Rezultati i rasprava

Rezultati testiranja analizirani su programom SPSS 20 (Statistički paket za društvene znanosti), pomoću kojeg je izvedena statistička analiza podataka (deskriptivna statistika i korelacija).

Tablica 2. Prikaz deskriptivne statistike za pojedine zadatke.

	N	Min %	Max %	M %	Std
I. Circle the correct answer	84	20	100	67,38	17,977
II. Translate into Croatian	84	0	80	33,81	16,998
III. Translate into English	84	0	100	30,71	24,729

Izvor: vlastito istraživanje.

Iz navedenih podataka se vidi da su studenti postigli bolje rezultate u zadacima receptivne razine, dakle onima sa ponuđenim odgovorima, nego u onima gdje su morali sami ponuditi točnu kolokaciju.

4.1. Zadatak višestrukog izbora

Ispitanici su dobili zadatak u kojem su u svakoj od 10 rečenica morali izabrati jedan od 3 ponuđena odgovora. U tablici 3 predstavljeni su rezultati zadatka višestrukog izbora.

Kako vidimo u tablici 3, u zadatku višestrukog izbora 30% studenata je upotrijebilo pogrešnu kolokaciju „*make the diagnosis*“ umjesto „*establish the diagnosis*“ što se može objasniti utjecajem materinskog jezika („*napraviti dijagnozu*“). Kod 22,6% studenata materinski jezik je utjecao da upotrijebe kolokaciju „*palpitate (opipati) the abdomen*“ umjesto točne

Tablica 3. Rezultati zadatka višestrukog izbora.

Ciljana Kolokacija	Hrvatski prijevod	Točno (%)	Najčešće pogreške
Establish the diagnosis	Postaviti dijagnozu	69	Make the diagnosis
Develop headache	Dobiti glavobolju	77,4	Acquire headache
Contract influenza	Dobiti gripu	53,6	Collect influenza
Excrete water	Izlučiti vodu	70,2	Evacuate water
Affect growth	Utjecati na rast	79,8	Disturb growth
Aggravate injury	Pogoršati ozljedu	56	Impair injury
Vomit blood	Povraćati krv	73,8	Throw up
Cause seizures	Izazvati epileptični napadaj	46,4	Provoke seizures
Feel the abdomen	Opipati trbuh	72,6	Palpitate
Provide relief	Pružiti olakšanje	76,2	Give relief

Izvor: vlastito istraživanje.

„feel the abdomen“. Za studente (njih 53,6%) je najveći problem predstavljala kolokacija „cause seizures“, jer su umjesto nje upotrijebili kolokaciju „provoke seizures“. Ovdje se radi o aproksimaciji, pojavi da se student koristi kolokatom koji je približan ciljanom kolokatu. Iako oba glagola znače „izazvati“, u medicinskom engleskom značenje kolokacije „cause seizures“ je „izazvati epileptični napadaj“, dok „provoke seizures“ znači „potaknuti epileptični napadaj“. Isto se dogodilo i s kolokacijom „vomit blood“, umjesto koje je 21,4% studenata upotrijebilo kolokaciju „throw up blood“. Oba glagola imaju značenje „povraćati“, ali „vomit blood“ je točna kolokacija. Za „injury“ je 25% studenata upotrijebilo krivu kolokaciju *impair*, dok je 56% upotrijebilo točnu „aggravate“. 70,2% studenata je točno upotrijebilo kolokaciju „excrete water“ nasuprot 22,6% koji su upotrijebili pogrešnu „evacuate“. 13,1% studenata nije prepoznalo točnu kolokaciju „develop headache“ već je upotrijebilo netočnu „acquire headache“. Začudjuće mnogo studenata (39,2%) je za „dobiti gripu“ izabralo „collect influenza“ umjesto točne kolokacije „contract influenza“. Vjerojatni razlog za to je glagol „contract“, čije primarno značenje nije „dobiti bolest“. Najveći broj studenata (79,8%) je upotrijebio točnu kolokaciju „affect growth“, dok ih je 11,9% izabralo „disturb“, vjerojatno zbog utjecaja materinskog jezika („poremetiti rast“).

4.2. Zadaci s prijevodom

Studenti su dobili dva zadatka koji su provjeravali njihovo poznavanje kolokacija u engleskom jeziku medicinske struke i sposobnost točnog prevođenja na hrvatski jezik. U prvom su morali prevesti pet rečenica s engleskog na hrvatski, a u drugom s hrvatskog na engleski jezik. Studenti su upozoreni da pri prijevodu posebnu pažnju obrate na potcrtane kolokacije. Greške koje se nisu odnosile na kolokacije nisu analizirane.

Kolokaciju *abort migraine* je sa *zaustaviti*, *prekinuti migrenu* točno prevelo 52 studenata ili 61,9%, vjerojatno zbog transfera iz materinskog jezika, jer je primarno značenje glagola *abort* *abortirati* ili *pobaciti*, *prekinuti trudnoću*. Najčešću grešku u prijevodu ove kolokacije je napravilo 7% ispitanika s prijevodom *sprječiti migrenu*, a ostali su se uglavnom oslanjali na riječi s približnim značenjem.

Tablica 4. Rezultati zadatka s prijevodom kolokacija s engleskoga na hrvatski jezik.

Ciljana kolokacija	Hrvatski prijevod	Točan prijevod	Najčešće pogreške	Ostali odgovori
Abort migraine headache	Zaustaviti migrenu	61,9%	Spriječiti migrenu 7%	Spriječiti migrenu, ublažiti migrenu, uzrokovati migrenu, omogućiti prestanak migrene, smanjiti migrenu, poništiti migrenu, izazvati migrenu, dovesti do prestanka migrene, prevenirati migrenu
Sustain a broken arm	Pretrpjeti prijelom ruke	6%	Slomiti ruku 40%	Zadobiti prijelom, zaraditi prijelom, završiti sa prijelomom
Release into the bloodstream	Otpustiti u krvotok	79,8%	Osloboditi u krvotok 2%	Lučiti u krvotok, povisiti u krvotoku, uzrokovati u krvotoku, poticati lučenje u krvotok, izazvati izlučivanje u krvotok, uzrokovati porast u krvotoku
Develop bedsores	Dobiti dekubitus	16,7%	Razviti dekubitus 60%	Javiti se, dobiti ozljede ležanja, oboliti od dekubitusa, osjećati se loše
Precipitate an attack	Ubrzati, pospješiti napad	4,8%	Uzrokovati napad 27%	Dovesti do napada, izazvati napad, prethoditi napadu, provocirati napad, precipitirati napad, ukazati na napad, pogodovati napadu, rizici napada, okidači napada,

Izvor: vlastito istraživanje.

Mali broj studenata (6%) je točno preveo kolokaciju *sustain a broken arm* s *pretrpjeti prijelom ruke*. Ispitanicima je glagol *sustain* predstavljao problem u svom medicinskom značenju, jer su ga u 40% slučajeva izbjegli i kolokaciju preveli sa *slomiti ruku*. 33,3% studenata ponudilo je prijevod *zadobiti prijelom* u čemu se vidi utjecaj materinskog jezika.

Kolokacija *release into the bloodstream* nije predstavljala problem za 79,8% studenata zbog ekvivalenta u hrvatskom jeziku. Ostali ponuđeni odgovori su bili „*osloboditi u krvotok*“, *lučiti u krvotok*, *povisiti epinefrin*, *uzrokovati izlučivanje epinefrina*, *poticati izlučivanje epinefrina*, *izazvati izlučivanje epinefrina*, *uzrokovati porast epinefrina*.

Kolokacija *develop bedsores* je predstavljala veliki problem zbog primarnog značenja glagola *develop* – *razviti*, *razviti se*, pa je stoga veliki broj studenata (60%) tu kolokaciju preveo s *razviti dekubitus*. Točan odgovor *dobiti dekubitus* je ponudilo 16,7% studenata.

Kolokacija *precipitate an attack* je prouzročila teškoće pri prijevodu zbog nepoznavanja glagola *precipitate* (*ubrzati*, *pospješiti*). Mali broj studenata je ponudio točan prijevod te kolokacije *ubrzati*, *pospješiti napad*, dok ju je 27% studenata prevelo s *uzrokovati napad*. Jedan student je pretvorio engleski glagol *precipitate* u nepostojeći hrvatski glagol *precipitirati*.

Tablica 5. Rezultati zadatka s prijevodom kolokacija s hrvatskog na engleski jezik.

Ciljana kolokacija	Engleski prijevod	Točan prijevod	Najčešće pogreške	Ostali odgovori
Suzbiti simptome	Suppress the symptoms	14,3%	Stop the symptoms 8%	Prevent the symptoms, abort the symptoms, decrease the symptoms, alleviate the symptoms, eliminate the symptoms, deprive of the symptoms, reduce the symptoms, provide relief, lower the symptoms
Podvrgnuti kirurškom zahvatu	Have / Undergo surgery	20,2%	Will be operated 9,6%	Undertake surgery, go on surgery, apply surgery, go under surgery, obtain surgery, set for surgic procedure, surgery will be made, will have surgery, will be subjected to surgery, will be taken to the operation, go through surgery, go to surgery, will be admitted for surgery
Nadražiti želudac	Irritate the stomach	14,3%	Upset the stomach 17,8%	Affect the stomach, cause nausea, provoke stomach, aggravate the stomach, cause sore stomach, harm the stomach, arouse the stomach, stomach is bad
Naškoditi fetusu	Harm a foetus	47,6%	Affect a foetus 8,3%	Damage a foetus, hurt a foetus, make trouble to a foetus, cause damage to a foetus
Naručiti ultrazvuk	Order ultrasound	57,1%	Request ultrasound 2,4%	Ask ultrasound, offer ultrasound, make ultrasound, ordinate ultrasound, receive ultrasound, schedule ultrasound, sign for ultrasound

Izvor: vlastito istraživanje.

Kolokaciju *suzbiti simptome* je pravilno prevelo 14,3% studenata. Problem je predstavljao glagol *suzbiti* zbog nepoznavanja kojeg je 8% studenata prevelo ovu kolokaciju kao *stop the symptoms*, a ostali su ponudili druge glagole koji se u tom značenju ne mogu upotrijebiti.

U kolokaciji *podvrgnuti operaciji* glagol *podvrgnuti* je predstavljao problem velikom dijelu studenata. Tu je kolokaciju ispravno prevelo 20,2%, a 9,6% ju je pogrešno prevelo kao *will be operated*. Ostali su upotrijebili puno različitih glagola, od kojih neki ne mogu stajati uz imenicu *surgery*, a neki imaju aproksimativno značenje.

Kolokaciju *nadražiti želudac* točno je prevelo 14,3% ispitanika. Najčešću grešku *upset the stomach* je napravilo 17,8% studenata, a ostali su upotrijebili glagole koji se ne mogu pojavljivati u ovom kontekstu.

Kolokacija *naškoditi fetusu* je prevedena s *harm a foetus* (47,6%). 8,3% ispitanika ju je preveo s *affect a foetus*, a ostali su upotrebljavali kolokate približne ciljanom.

Kolokacija *naručiti ultrazvuk* nije predstavljala problem za 57,1% studenata zbog ekvivalenta u hrvatskom jeziku i ispravno su je preveli kao *order ultrasound*. Najčešću grešku pri prijevodu ove kolokacije je napravilo 2,4% ispitanika s *request ultrasound*. Ostali ispitanici upotrijebili su glagole koji se ne mogu koristiti u ovom značenju, npr *ordinate* ili *receive ultrasound*, a neki su koristili kolokate doslovno prevedene iz hrvatskog jezika (*sign for ultrasound* – upisati se za ultrazvuk).

Tablica 6 pokazuje rezultate deskriptivne statistike za receptivnu, produktivnu i sveukupnu kolokacijsku kompetenciju.

Tablica 6. Kolokacijska kompetencija.

	N	min	max	mean	SD
Receptivno znanje kolokacija	84	20	100	67,38	17,977
Produktivno znanje kolokacija - ukupno	84	0	80	31,90	17,526
Ukupno	84	10	85	49,76	14,560

Izvor: vlastito istraživanje.

Nimalo ne iznenađuje činjenica da su bolji rezultati postignuti na receptivnoj razini, na kojoj su ispitanici trebali izabrati točnu kolokaciju između tri ponuđene. Ipak se mora naglasiti činjenica da su neki od odgovora mogli biti i slučajno pogodeni. Puno je teži zadatak za ispitanike predstavljao prijevod jer su trebali proizvesti točnu kolokaciju i na materinskom i na stranom jeziku. Strategije kojima su najčešće služili u situacijama kad nisu znali točan odgovor su bile doslovan prijevod s prvog jezika i aproksimacija. Ispitanici su često pribjegavali doslovnom prijevodu kad se nisu mogli sjetiti odgovarajućeg glagola (npr. doslovni prijevod glagola *develop* kao *razviti* u kolokaciji *develop bedsores* – *dobiti dekubitus*). Imali su problema i u pronalaženju pravog kolokata u materinskom jeziku, npr. *sustain a broken arm* je kolokacija koja je zadala muke velikom broju studenata jer im nije bio poznat glagol *sustain*. Samo 6% ispitanika ga je točno prevelo, a 40% ih se fokusiralo na *broken arm* i cijelu kolokaciju prevelo sa *slomiti ruku* ili kolokacijama *zadobiti*, *zaraditi prijelom*. Ispitanici su se također služili aproksimacijom kad ne bi znali točan odgovor, tj. upotrijebili bi riječ sa sličnim značenjem (npr. *upset* umjesto *irritate* u kolokaciji *irritate the stomach*). Iako to može ponekad biti uspješno, istraživanja su pokazala manjkavosti takve strategije (Boonyasaquan, 2006; Howarth, 1996; 1998; Mongkolchai, 2008, sve u Phoocharoensil 2014).

U nastavku će biti prikazani rezultati korelacijske analize koja je imala za cilj pokazati odnos između pokazanog receptivnog i produktivnog znanja

Studenti koji su postigli bolje rezultate u prevođenju kolokacija s engleskog jezika na hrvatski, pokazali su se uspješnijima i u prijevodima s hrvatskog na engleski jezik ($r=0,412$; $p<0,01$). Također, oni s boljim uspjehom u prevođenju kolokacija s engleskog na hrvatski jezik ostvarili su bolje rezultate i na receptivnoj razini u zadacima višestrukog izbora ($r=0,357$; $p<0,01$).

Tablica 7. Vrijednosti Pearsonovih koeficijenata korelacije između receptivnog i produktivnog znanja kolokacija.

	Receptivno znanje kolokacija	Produktivno znanje – prijevod na hrvatski jezik	Produktivno znanje – prijevod na engleski jezik
Receptivno znanje kolokacija	1	0,412xx	0,191
Produktivno znanje – prijevod na hrvatski jezik		1	0,357xx
Produktivno znanje – prijevod na engleski jezik			1

Napomena: ** $p < 0,01$

Izvor: vlastito istraživanje.

4.3. Percepcija ispitanika

U trećem zadatku ispitanici su procjenjivali na Likertovoj skali od 1 do 5 (1 – nikad, 2 – rijetko, 3 – ponekad, 4 – često, 5 – uvijek) koliko često i na koji način, po njihovom mišljenju, usvajaju kolokacije u engleskom jeziku medicinske struke. U *tablici 8* su prikazane dobivene vrijednosti.

Tablica 8. Stavovi ispitanika o načinu usvajanja kolokacija.

	Mean	Std. deviation	Minimum	Maximum
Pohađanjem kolegija medicinskog engleskog na fakultetu	2,89	2,07	2,52	3,46
Čitanjem obvezne ispitne literature	1,042	1,015	1,103	1,069
Čitanjem znanstvenih/stručnih radova	1	1	1	1
Gledanjem tv sadržaja medicinske tematike	5	5	5	5

Izvor: vlastito istraživanje.

Prema mišljenju studenata, oni najčešće usvajaju kolokacije putem *gledanja tv sadržaja medicinske tematike*, a najrjeđe čitanjem obvezne ispitne literature. Mogući razlog ovakvim rezultatima leži u činjenici da je većina obvezne ispitne literature na hrvatskom jeziku, pa studenti nemaju dojam da na taj način usvajaju kolokacije. S druge strane, učestalost izloženosti tv sadržajima medicinske tematike ispitanici izjednačavaju s usvajanjem, tj. što više gledaju takve sadržaje, više imaju dojam da su naučili. Međutim, da to nije tako potvrđuju rezultati prema kojima su bili znatno uspješniji u rješavanju zadatka na receptivnoj razini znanja kolokacija u usporedbi sa produktivnom razinom. Dakle, gledajući tv sadržaje medicinske tematike, oni prepoznaju kolokaciju i imaju dojam da su je naučili, ali je ne znaju upotrijebiti.

Nadalje, u *tablici 9* se nalaze rezultati povezanosti različitih razina poznavanja kolokacija s percepcijom ispitanika o načinu usvajanja.

Tablica 9. Vrijednosti Pearsonovih koeficijenata korelacije između rezultata na receptivnoj i produktivnoj razini i načina usvajanja kolokacija.

	Receptivno znanje kolokacija	Produktivna razina – prijevod na hrvatski jezik	Produktivna razina – prijevod na engleski jezik
Pohađanje kolegija medicinskog engleskog na fakultetu	-0,002	0,003	-0,067
Čitanje obvezne ispitne literature	0,024	-0,072	-0,021
Čitanje znanstvenih stručnih radova	0,070	0,059	0,127
Gledanje tv sadržaja medicinske tematike	0,120	-0,052	0,074

Napomena: ^{xx}p<0,01

Izvor: vlastito istraživanje.

Tablica 9 pokazuje da percepcija studenata o usvajanju kolokacija pohađanjem kolegija medicinskog engleskog jezika na fakultetu, čitanjem obvezne ispitne literature, čitanjem znanstvenih stručnih radova i gledanjem tv sadržaja medicinske tematike nije statistički značajno povezana s uspjehom ni na receptivnoj ni na produktivnoj razini. Ovakvi rezultati ukazuju na to da studente treba eksplicitno poučavati kolokacijama, upozoravati ih na mogućnost transfera elemenata iz materinskog jezika u strani i obrnuto te da sama izloženost kolokacijama nije preduvjet i njihovoga usvajanja.

5. Zaključak

Kolokacije često predstavljaju problem za neizvorne korisnike jezika. Učenje individualnih riječi i njihovog značenja nije dovoljno da bi se postigla fluentnost u stranom jeziku, potrebno je poznavati način na koji se riječi kombiniraju u leksičke isječke, jer „što je riječnik bogatiji kolokacijama, veća je preciznost, točnost, koherentnost i vjerodostojnost govora“ (Martyrska, 2004: 11-12). U ovom istraživanju testirano je 84 ispitanika pomoću testa koji je provjeravao receptivnu i produktivnu razinu kolokacijske kompetencije u engleskom jeziku medicinske struke. Rezultati su pokazali da se neizvorni govornici u upotrebi kolokacija jako oslanjaju na materinski jezik i upotrebu riječi sa sličnim značenjem. Nastava medicinskog engleskog se nije na Likertovoj skali pokazala kao najčešći oblik usvajanja medicinskih kolokacija, što implicira da se u upotrebi kolokacija uglavnom oslanjaju na već naučeno. Također se pokazalo da se s godinama učenja ne poboljšava razina poznavanja kolokacija, što su potvrdila i druga istraživanja (Phoocharoensil (2014); Martynska (2004.)). Nastavnici bi trebali u podučavanju stranog jezika naglasak staviti na razvoj kolokacijske kompetencije. Studentima treba objasniti da se riječi ne javljaju u izolaciji, već u kombinaciji s drugim riječima i sugerirati im da pri traženju riječi u rječniku pogledaju i riječi koje se pojavljuju zajedno s njom. Od početka učenja medicinskog engleskog treba postepeno uvoditi leksičke kolokacije i u materinskom i engleskom jeziku i pritom upozoravati studente na kolokacije koje su nespojive u oba jezika, komparirajući različite upotrebe istog para sinonima ukazujući na to da se riječi slične po značenju ne mogu upotrijebiti u svim kontekstima.

Ovo istraživanje moglo bi poslužiti kao osnova za buduća eksperimentalna istraživanja na dvjema grupama ispitanika, od kojih bi jedna bila izložena eksplicitnom, a druga implicitnom učenju kolokacija da bi se usporedili postignuti rezultati u kolokacijskoj kompetenciji.

LITERATURA

1. Blagus Bartolec, *Kolokacijske sveze prema drugim leksičkim svezama u hrvatskom jeziku*. FLUMINENSIA, god. 24 (2012), br. 2, str. 47-59
2. Brashi A. (2012). (*Reflections on English Language Teaching*, Vol. 8, No. 1, pp. 21–
3. Cohen, L., Manion, L. i Morrison, K. (2007). *Metode istraživanja u obrazovanju*. (prijevod: Kuterovac-Jagodić i Marušić). Jastrebarsko: Naklada Slap.
4. Duplančić Rogošić G. (2014) *Lexical Collocations as a Building Block in Teaching ESP. Contemporary Issues in Economy and Technology*, CIET 2014, University of Split, University Department of Professional Studies, 2014. 171-180
5. Firth, J. (1957). Modes of meaning. In F. Palmer (Ed.), *Papers in linguistics* (pp. 190–215).
6. Hill, J. (1999). 'Collocational Competence', ETP April 1999 Issue 11, pp. 4-7.
7. Henriksen B, *Research on L2 learners' collocational competence and development – a progress report*, EUROSLA MONOGRAPHS SERIES 2 L2 vocabulary acquisition, knowledge and use, 29-56
8. Ivir, Vladimir, „Kolokacije i leksičko značenje“, *Filologija*, 1992–1993., br. 20–21, 181–189.
9. James, C. (1998). *Errors in Language Learning and Use: Exploring Error Analysis* (Applied Linguistics and Language Study). New York: Routledge.
10. Laufer i Waldman (2011). *Verb-Noun Collocations in Second Language Writing: A Corpus Analysis of Learners' English Language Learning*. Volume 61, Issue 2, pages 647–672, June 2011
11. Leonardi V. (2000). *Equivalence in translation: Between the myth and reality translation journal*. [serial on the Internet].
12. Martynska M., (2004). *Do English language learners know collocations?* *Investigationes Linguisticae* vol. XI, 1-12(2004).
13. Miščin E., (2012) *Glagolske kolokacije u engleskom jeziku medicinske struke Doktorska disertacija*, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
14. Nation, I.S.P. & Webb, S. (2011). *Researching and Analyzing Vocabulary*. Boston, MA: Heinle
15. Oxford Collocations Dictionary for Students of English (2002). Oxford: Oxford University Press.
16. Pavičić Takač V., Miščin E. (2013) *Exploring the Collocational Competence of non-native users of medical English*. *JAHN*, Vol. 4, No. 7/, 2013, 235-256
17. Phoocharoensil, ISSN 1799-2591 *Theory and Practice in Language Studies*, Vol. 4, No. 12, pp. 2533-2540, December 2014© 2014 ACADEMY PUBLISHER Manufactured in Finland. doi:10.4304/tpls.4.12.2533-2540)
18. Stojić A., Murica S. (2010) *Kolokacije – teorijska razmatranja i primjena u praksi na primjerima iz hrvatskoga i njemačkoga jezika*. FLUMINENSIA, god. 22 (2010) br. 2, 111-125

19. Štefić, Mravak-Stipetić, Borić (2010). *Collocations in the Language of Dental Medicine: Examples in Oral Medicine*. Acta Stomatol Croat. 2010;44(3):176-187.

Summary

**COLLOCATIONAL COMPETENCE OF NON-NATIVE SPEAKERS OF ENGLISH
FOR MEDICAL PURPOSES**

In the last two decades there has been a growing awareness of the importance of acquisition of lexical collocations in learning a foreign language. Collocational competence is evident in using combination of words that appear together on the syntagmatic level and thereby enter into various semantic relations. By their collocational competence native speakers recognize collocation, while non-native users must learn them. It is not enough to acquire only the meaning of the word but also its collocational span. Collocation is a big problem for non-native users due to the influence of their mother tongue. This research deals with verb collocations in English language of medical profession. The aim is to investigate the level of collocational competence of the fifth and sixth year students of medicine, the most common mistakes in their use, and whether the mistakes appear more frequently at receptive or productive level and perceptions of students about the way they usually acquire collocations.

Keywords: *collocation, collocational competence, medical English, students.*